

Глибина відповідальності

Захист щонайменше 30 відсотків океану – мінімальна умова забезпечення добробуту людей. Морські охоронювані території роблять це можливим.

З 1971 року океани ввібрали понад 90 відсотків надлишкового тепла, що утворилося через антропогенну зміну клімату, і в результаті вони опинилися на порозі катастрофи. Сьогодні світ спостерігає за найбільшим в історії процесом знебарвлення коралів, і це лише попередження про прийдешні небезпеки. Якщо терміново не вжити заходів, океани незабаром пройдуть точку неповернення; це поставить під загрозу зникнення морську природу і джерела існування мільйонів людей.

Риба – це головне джерело білків для 3,3 млрд осіб. Понад 270 млн осіб зайняті в туристичній галузі, що робить її однією з найбільших у світі, причому концентрація працівників у сфері туризму особливо висока в приморських курортних центрах, подібних до Багамів і Сейшелів. Одні тільки коралові рифи забезпечують товари та послуги на суму близько \$2,7 трлн на рік. Втрата біорізноманіття та кліматичні катастрофи коштуватимуть трильйони доларів втраченого виробничого потенціалу і вкрай негативно вплинуть на здоров'я населення, економічну стабільність і глобальну безпеку.

Під охороною сьогодні перебувають лише 17,6 відсотка суші та 8,4 відсотка морів

Міжнародне співтовариство починає розуміти наростаючі загрози, які виникають через потепління і закислення океану. У 2022 році на Конференції ООН з біорізноманіття (COP15) було схвалено Куньмінсько-Монреальську глобальну рамкову програму в галузі біорізноманіття, яка містить амбітне завдання: до 2030 року поставити під охорону щонайменше 30 відсотків сухопутної та морської поверхні Землі, а особливо території, які забезпечують важливі екосистемні послуги. Це зобов'язання «30x30» спирається на науковий консенсус щодо мінімального рівня захисту,

необхідного для того, щоб зупинити і розвернути назад процес зникнення біорізноманіття. Однак успіхи в досягненні поставленої мети поки невеликі: під охороною сьогодні перебувають лише 17,6 відсотка суходолу і 8,4 відсотка морів, причому в останньому випадку цифра зросла лише на 0,5 відсотка після COP15.

Збільшення інвестицій у захист морської природи принесе величезні вигоди: здорові океани підтримують стійкість економіки і суспільства, тому що вони зміцнюють продовольчу і водну безпеку і формують стійкі джерела існування. Якщо не створювати морські заповідники, надлишковий вилов риби та інші екологічно нестійкі, екстрактивні методи господарювання траплятимуться частіше, що потенційно призведе до знищення рибних запасів і залежних від них галузей. Крім того, різні види забруднень, зокрема розливи нафти, а також промислові та пластикові відходи, руйнуватимуть морське середовище існування, запускаючи порочне коло негативних змін.

Важливо, щоб корінні народи і жителі прибережних районів брали участь в управлінні морськими охоронюваними територіями

Один із найкращих способів захисту цих екосистем – створювати і підтримувати морські охоронювані території (МОТ), які часто називають «морськими національними парками». Важливо, щоб корінні народи і жителі прибережних районів брали участь в управлінні цими охоронюваними територіями. Їхні знання, культурні зв'язки з природою і традиційні методи господарювання потрібні для збереження біорізноманіття та екологічних взаємозв'язків.

У багатьох країнах немає державних інструментів і фінансових ресурсів для створення МОТ або контролю за ними. І тут на допомогу може прийти «Коаліція високих амбіцій на захист природи і людей» (я є її директором). Цю міжурядову групу за участю 120 країн і під головуванням Коста-Ріки та Франції (Велика Британія очолює роботу із захисту океанів) було створено заради надання допомоги країнам-членам, які прагнуть мети «30x30». Коаліція вже має інструменти, досвід і партнерства для того, щоб допомогти урядам визначитися з потребами, отримати доступ до ресурсів і реалізувати на практиці ефективні рішення, обмінюючись досвідом з колегами, беручи участь у воркшопах з розширення потенціалу тощо.

Ця робота, покликана підштовхувати до нових зобов'язань і підтримувати динамізм на шляху до мети «30х30», уже починає приносити плоди. Португалія схвалила закон про створення найбільшої мережі МОТ у північній частині Атлантичного океану: вона охоплює 287 тис. кв. км, тобто приблизно 30 відсотків океану, що оточує Азорські острови. Домініканська Республіка стала першою країною в Карибському басейні, яка досягла мети 30-відсоткового захисту територій, створивши нову МОТ і розширивши вже існуючий заповідник. Австралія поставила під охорону більш ніж половину своїх морських територій, розширивши два морських заповідники, що вже існували, навколо острова Херд і островів Макдональд. Інші члени Коаліції повинні наслідувати їхній приклад.

Так, у країн, що розвиваються, часто немає можливості мобілізувати внутрішні ресурси. Для розв'язання цієї проблеми ми щойно презентували на конференції «Наш океан» у корейському Пусані механізм швидкої реалізації, що пропонує невеликі гранти на розроблення та реалізацію планів «30х30». Цей механізм забезпечуватиме посівним фінансуванням членів Коаліції з метою прискорити створення нових МОТ, розширити наявні заповідники, посилити політичну підтримку захисту океану.

Благополуччя людей залежить від стану здоров'я океану, і захист щонайменше 30 відсотків цієї надважливої екосистеми є мінімальною умовою забезпечення процвітаючого майбутнього не лише людей, а й усієї планети. Розпочався рік ухвалення рішень щодо захисту морської природи на високому рівні: цього тижня відбувається конференція «Наш океан», а Конференція ООН з океану і Форум синьої економіки та фінансів відбудуться в червні. Ми маємо пам'ятати, що збереження світових морів для нинішнього та майбутніх поколінь – наш колективний обов'язок. У рамках цього обов'язку слід допомагати тим країнам, у яких є бажання діяти, але немає необхідних ресурсів.

(c) Project Syndicate 2025

Ріта Марія Ель Заглул

Ріта Марія Ель Заглул (Rita Maria El Zaghloul) – директорка Коаліції високої амбіції з питань природи та людей (High Ambition Coalition for Nature and People).

